

Slutrapport: Konkurrenseffekter på marknaden för fordonsbesiktning

(44/2015 Ab 26)

Författad av Jerker Holm

Nationalekonomiska Institutionen

Ekonomihögskolan, Lunds Universitet

(Lund, 2018-01-20)

Innehåll:

1. Sammanfattning
2. Redovisning av forskningen: Uppsats 1 och Uppsats 2

Sammanfattning

Monopolet på den svenska fordonsbesiktningensmarknaden avskaffades den 1 juli 2010. Det är över sju år sedan och endast ett fåtal mindre studier analyserat effekterna av regelreformen samt den nya marknadens funktionssätt. Samtidigt finns det tecken på tämligen omfattande förändringar på marknaden som att antalet besiktningstationer vuxit från 190 till ungefär 450 vilket påverkar tillgänglighet men också konkurrensförhållanden på många lokala marknader. Till detta kommer en ökad differentiering av bilbesiktningstjänsten avseende bl.a. öppettider samt förbokning. Studiens resultat visar att konkurrens har effekter både avseende andelen bilar som får godkänt samt på besiktningstationernas öppettider.

Syfte

Projektet avser att analysera ett antal aspekter på den svenska marknaden för fordonsbesiktning genom att använda ett rikt datamaterial som innehåller ca 5 miljoner besiktningar per år. Den aspekt som avses studeras i den första uppsatsen är hur graden av konkurrens påverkar besiktningstationernas benägenhet att godkänna en bil. Regleringsambitionen är att bilarna skall godkännas utifrån objektiva kriterier som bilens skick utifrån bl.a. miljö- och säkerhetssynpunkt, och inte utifrån det konkurrensstryck som stationen är utsatt för. I den andra uppsatsen studeras huruvida konkurrensen på en avreglerad marknad lett till ökade öppettider lokalt. På marknaden i stort noteras variation i öppettider. Denna observation motiverar en undersökning av orsakerna till densamma. Den tredje och sista uppsatsen syftar till att skatta en efterfrågemodell för bilägares val av station där hänsyn tas till individuella karaktäristika avseende både bil/bilägare (kön, ålder på bil, miljöbil m.m.) och besiktningstation (storlek, pris, öppettider m.m.). Dessutom inkluderas data för varje bilägares avstånd till de närmast liggande stationerna. En sådan skattning gör det möjligt att uppskatta effekterna av förändringar i vissa stationskaraktäristika.

Metod

I samtliga uppsatser används moderna ekonometriska metoder för att skatta de olika effekterna. Den första uppsatsen använder sig av ett paneldatamaterial på 22,5 miljoner besiktningar fördelat på över 17000 månadsvisa stationsobservationer av andel godkända bilar mellan 2010 och 2015. Konkurrenstrycket mäts som antal stationer inom en viss avståndsmässig radie i kilometer. Ekonometriska specifikationer med såväl instrumentvariabler som fixa effekter skattas. I den andra modellen skattas Konkurrenstrycket på samma sätt som ovan och öppettider över 30 månader mellan 2012 och 2015 för samtliga besiktningstationer i Sverige används. För att hantera endogenitetsproblem i öppettider skattas en så kallad "2SLS-modell." I den tredje uppsatsen som för närvarande skrivs skattas efterfrågan med en villkorad logitmodell av diskreta val (conditional logit discrete choice model). I denna modell kommer geokoder för ca en miljon bilägares bostadsadresser användas. Därtill används bilspecifik, bilägarspecifik samt stationsspecifik data i modellen.

Resultat

Ett generellt resultat från undersökningarna är att konkurrens mätt som antal konkurrerande stationer i närheten av en given station påverkar stationens beteende. I den första uppsatsen visas att ökad konkurrens leder till en signifikant större andel godkända bilar. Storleken på denna effekt (som får ses som en icke-önskvärd bieffekt) är begränsad men kan inte bortses ifrån. I den andra uppsatsen noteras en mer positiv effekt av ökad konkurrens, nämligen att öppettiderna ökar ju större konkurrens besiktningstationen är exponerad för. I den tredje uppsatsen skattas bestämningsfaktorer för sannolikheten att en bilägare skall låta sin bil besiktigas vid en besiktningstation med vissa karaktäristika. De preliminära resultaten visar exempelvis att ägare till miljöbilar samt kvinnor är mer benägna att besiktiga sin bil på näraliggande samt statsägda stationer jämfört med ägare till andra bilar samt män.

Redovisning av forskningen

Projektet har hittills resultaterat i två forskningsuppsatser. En tredje skrivs för närvarande.

Samtliga uppsatser kommer att ingå i Osmis Areda Habtes doktorsavhandling i nationalekonomi vid Nationalekonomiska institutionen vid Lunds universitet som väntas bli klar sommaren 2018.

1. Uppsats 1: “Competition Makes Inspectors More Lenient: Evidence from the Motor Vehicle Inspection Market” (författad av Osmis Areda Habte och Jerker Holm)

2. Uppsats 2: “Opening Hours Decision and Competition in the Motor Vehicle Inspection Market” (författad av Osmis Areda Habte)

Uppsatserna bifogas i separat (i pdf-filer).